

Avtorji monografije so v svojih raziskavah postavili temelje za nadaljnje preučevanje in poglobljanje izbranih tematik. V študijah primerov z območja slovenske Istre so bili intenzivno vključeni tudi študenti, ki so v raziskovalnem procesu pridobili veliko uporabnega in praktičnega znanja ter kompetenc, kar daje knjigi precejšnjo dodatno vrednost. Podobno kot prva, je tudi pričujoča monografija dostopna v tiskani in elektronski obliki na spletnih straneh Založbe Univerze na Primorskem (na naslovu <https://hippocampus.si/isbn/978-961-293-300-5/>).

Adrijana Perkon

ZAZNAVE LJUBLJANSKIH SOSESK

Marko Krevs: Zaznave ljubljanskih sosesk. Ljubljana, Založba Univerze v Ljubljani, 2024, 214 strani.

Krevsova monografija *Zaznave ljubljanskih sosesk* je plod več kot dvajsetletnega raziskovalnega dela na področju zaznave krajev in proučevanja topofilije in topofobije na primeru ljubljanskih sosesk. Kot pravi avtor v uvodu je »namen raziskave preučiti prostorske razlike v zaznavah ljubljanskih sosesk, ki so jih v preučevanem obdobju med letoma 2001 in 2023 s svojimi stališči izrazili prebivalci Mestne občine Ljubljana«.

Temeljna teoretska podlaga in izhodišče Krevsovega raziskovanja zaznave ljubljanskih sosesk je prav gotovo behaviorizem oziroma vedenjska geografija v kombinaciji s humanističnim ter pozitivističnim pristopom. Pri tem je treba poudariti, da večji del preostalega avtorjevega raziskovalnega dela sodi v sklop kvantitativne geografije z uporabo geoinformatike in metod multivariatne analize na osnovi pozitivističnega znanstvenega pristopa. Avtor v teoretskem uvodnem delu monografije opozarja na antagonizem med humanistično, behavioristično in kvantitativno pozitivistično geografijo. Tudi znanstveno in raziskovalno delo Marka Krevsa je močno razpeto med te zelo različne teoretske in raziskovalne pristope.

Zaznava ali čutenje krajev se je v geografiji uveljavilo kot tema znanstvenega raziskovanja z uveljavitvijo fenomenološke in vedenjske geografije. Najbolj so značilne izdelave miselnih zemljevidov, prisotno pa je tudi proučevanje topofilije oziroma »ljubezni do krajev« ter topofobije oziroma krajev, ki nas navdajajo s strahom ali tesnobo. Ravno topofilija in topofobija sta osrednji proučevani tematiki v Krevsovi raziskavi o zaznavah sosesk v Ljubljani. Med določenimi kraji in ljudmi obstajajo močne pozitivne oziroma negativne relacije. Ob tem avtor opozarja, da obstajajo tudi kraji, ki nimajo identitete, z njimi ne vzpostavimo močne relacije. V sodobnih mestih so zelo razširjeni, uveljavilo se je poimenovanje nekraj (*fr. non-lieu*). Kolektivna zaznava kraja je zaznava kraja, ki si jo delijo pripadniki neke socialne skupine ali skupnosti. Kolektivna zaznava je torej konstruirana, agregirana iz zaznav posameznikov. Krevs je v svoji raziskavi kolektivne raziskave skonstruiral iz anketnih odgovorov posameznikov v neki soseski ali o neki soseski. Pri tem avtor opozarja na problem ekološke napake (sklepanje o značilnostih posameznikov iz agregiranih podatkov za populacijo, ki ji ti posamezniki pripadajo).

Monografija obsega 214 strani ter vsebuje 30 preglednic in 43 slik. Uvodnemu poglavju, v katerem avtor predstavi namen in cilje raziskave, sledi poglavje o teoretičnih izhodiščih. V njem avtor predstavi pojme kraj, prostor in soseska, največ prostora pa posveti predstaviti tematike zaznave ali čutenja krajev. To je tudi osnovno raziskovalno vprašanje, ki ga naslavlja pričujoča monografija. V tretjem poglavju sledi podrobna predstavitev metodologije raziskave. Kot navaja avtor, je »raziskovalni pristop mešanica humanistično-geografskega pojava, merjenega z vedenjsko-geografskimi metodami in uporabo ‚pozitivističnih‘ kvantitativnih analitičnih metod«. Osnovna raziskovalna metoda je anketiranje prebivalstva o zaznavanju posameznih ljubljanskih sosesk. Meril je predvsem priljubljenost (topofilijo), nepriljubljenost (topofobijo) in nevarnost posameznih sosesk. Skupaj je bilo od leta 2001 dalje izvedenih 9445 anket,

skupno število odgovorov je bilo 65899. Poleg tega je avtor izvedel tudi natančno prostorsko analizo značilnosti ljubljanskih sosesk s pomočjo programov ArcGIS, SPSS in Excel (raba tal, naravna ogroženost, oddaljenost od središča, gostota poselitve, spreminjanje prebivalstva, starostna, izobrazbena in dohodkovna sestava prebivalstva ter volilna opredeljenost). Zelo pomembna je bila tudi sama prostorska opredelitev sosesk, avtor jih loči 27. Pri tem je izhajal iz členitve mesta na četrtne skupnosti, dopolnjene s členitvijo na nekdanje krajevne skupnosti. V osrednjem, četrtem poglavju *Zaznave ljubljanskih sosesk* avtor predstavi glavne empirične ugotovitve o osebnih in kolektivnih zaznavah sosesk v Mestni občini Ljubljana. V petem poglavju *Razprava in zaključek* so v zgoščeni obliki zapisane poglavitne ugotovitve in spoznanja raziskave.

Krevs tako ugotavlja, da je razpon kazalca stopnje priljubljenosti ljubljanskih sosesk med 1 in 25. To pomeni, da je vsako sosesko kot priljubljeno izbralo med 1 % in 25 % anketiranih s celotnega območja občine. Najbolj priljubljena soseska v vseh izvedbah raziskave je bila Rožna dolina, v skupini najbolj priljubljenih so še soseske Trnovo, Šmarna gora, Center, Bežigrad, Murgle, Šiška, Vič in Črnuče. Razpon kazalca stopnje nepriljubljenosti je bil med 1 in 45. To pomeni, da je vsako sosesko kot nepriljubljeno izbralo med 1 % in 45 % s celotnega območja občine. Najbolj nepriljubljena soseska je bila soseska Nove Fužine, v skupini nepriljubljenih sosesk se pojavljajo še soseske Rakova jelša, Center, Barje, Štepanjsko naselje, Tomačevo in Polje-Zalog. Pri tem so navedene tudi številne utemeljitve zaznav priljubljenosti in nepriljubljenosti posameznih sosesk posameznih anketirancev. Sinteza rezultatov o priljubljenosti in nepriljubljenosti je zaznavna tipologija ljubljanskih sosesk, ki loči šest tipov: (1) priljubljena obmestna soseska, (2) zelo priljubljena mestna ali obmestna soseska, (3) nepriljubljena obmestna ali podeželska soseska, (4) zelo priljubljena, nepriljubljena in nevarna soseska v mestnem jedru, (5) zelo nepriljubljena in nevarna blokovska soseska na robu mesta ter (6) zelo nepriljubljena in zelo nevarna soseska z mešano morfološko sestavo na robu mesta. Na koncu sledi še primerjava subjektivnih zaznav posameznih sosesk z »resničnimi« oziroma statističnimi značilnostmi sosesk. Primerjava je izvedena na osnovi izračuna korelacijske povezanosti priljubljenosti oziroma nepriljubljenosti sosesk z izbranimi značilnostmi sosesk. Na ta način ja avtor povezal subjektivne zaznave in objektivne značilnosti sosesk.

Monografija *Zaznave ljubljanskih sosesk* prinaša v slovensko geografijo tematike (zaznava krajev, topofilija in topofobija), ki jim do sedaj ni bilo posvečeno veliko pozornosti. S tem prav gotovo veliko prispeva k razvoju in raznolikosti sodobnega geografskega raziskovanja v Sloveniji. Prinaša tudi popolnoma svež in originalen znanstveno-raziskovalni pristop s kombinacijo humanistične, vedenjske in kvantitativne pozitivistične geografije. Spoznanja raziskave so sicer res deloma »presenetljivo predvidljiva«, deloma pa tudi kažejo na močne stereotipne zaznave in predstave o posameznih soseskah, ki pogosto odstopajo od »objektivnih« značilnosti sosesk. Gradivo, na osnovi katerega je avtor preučeval priljubljenost in nepriljubljenost sosesk, še zlasti opisne utemeljitve priljubljenosti/nepriljubljenosti ali nevarnosti sosesk posameznih